

Sprawa C-98/22**Streszczenie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym
opracowane na podstawie art. 98 § 1 regulaminu postępowania przed
Trybunałem Sprawiedliwości****Data wpływu:**

14 lutego 2022 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego:

Cour d'appel de Paris (Francja)

**Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie
orzeczenia w trybie prejudycjalnym:**

2 lutego 2022 r.

Strona powodowa:

Eurelec Trading SCRL

Strona pozwana:

Ministre de l'Économie et des Finances

Scabel SA

Groupement d'Achat des Centres Édouard Leclerc (GALEC)

Association des Centres distributeurs Édouard Leclerc (ACDLEC)

Zwięzłe przedstawienie stanu faktycznego i postępowania głównego

- 1 Spór w postępowaniu głównym toczy się między francuskim ministrem de l'Économie et des Finances (ministrem gospodarki i finansów) a dwiema belgijskimi spółkami: spółką Eurelec, spółką prawa belgijskiego z siedzibą w Brukseli, będącą centralą negocjacji cen i zakupów utworzoną przez francuską grupę Leclerc i niemiecką grupę Rewe, i spółką Scabel, spółką prawa belgijskiego z siedzibą w Brukseli, która pełni rolę pośrednika pomiędzy spółką Eurelec a francuskimi i portugalskimi centrami skupu w ramach grupy Leclerc. Stronami sporu są również dwa przedsiębiorstwa francuskie: krajowa centrala skupu grupy

Leclerc, która negocjuje roczne umowy ramowe z francuskimi dostawcami („GALEC”) i zrzeszenie centrów dystrybucyjnych E Leclerc („ACDLEC”).

- 2 W wyniku dochodzenia przeprowadzonego w latach 2016–2018 francuski minister gospodarki i finansów (zwany dalej „ministrem”) wyraził podejrzenia dotyczące stosowania praktyk potencjalnie ograniczających konkurencję w Belgii prowadzonych przez spółkę Eurelec w stosunku do dostawców mających siedzibę we Francji. Spółki Eurelec, Scabel, GALEC i ACDLEC kwestionują zarzucane im praktyki.
- 3 Minister pozwał te cztery spółki przed tribunal de commerce de Paris (sąd gospodarczy w Paryżu), żądając w szczególności stwierdzenia, że praktyki stosowane przez te spółki polegające po pierwsze na narzuceniu dostawcom stosowania do umowy prawa belgijskiego w celu uniemożliwienia im korzystania z bezwzględnie obowiązujących przepisów przewidzianych we francuskim kodeksie handlowym, w szczególności tych umożliwiających swobodne negocjowanie umowy na podstawie ogólnych warunków sprzedaży dostawcy, a po drugie, na narzuceniu dostawcom poprzez zastosowanie zorganizowanych i daleko idących środków odwetowych znacznego obniżenia „potrójnej ceny netto” z poprzedniego roku bez żadnego wynagrodzenia, prowadzą do ustanowienia znacznej nierównowagi praw i obowiązków stron.
- 4 Orzeczeniem z dnia 15 kwietnia 2021 r. tribunal de commerce de Paris (sąd gospodarczy w Paryżu) uznał zarzut braku jurysdykcji podniesiony przez spółki za dopuszczalny, lecz bezzasadny. Oddalił on również ich żądanie wystąpienia z wnioskiem o dokonanie wykładni w trybie prejudycjalnym dotyczące rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 2012, L 351, s. 1) (zwanego dalej „rozporządzeniem Bruksela I bis”). Uznał się on za właściwy do rozstrzygnięcia w przedmiocie poszanowania art. L442–6 (obecnie L442–11) code de commerce (kodeksu handlowego) na terytorium francuskim w ramach sporu i poinformował strony o przyszłej rozprawie, na której miało nastąpić rozpoznanie sprawy co do istoty.
- 5 W oświadczeniach z dnia 18 i 21 maja 2021 r. spółki Scabel i Eurelec wniosły środek odwoławczy od tego orzeczenia do Cour d’appel de Paris (sądu apelacyjnego w Paryżu).
- 6 Do cour d’appel de Paris (sądu apelacyjnego w Paryżu) zwrócono się zatem o ustalenie, czy sądy francuskie mają jurysdykcję do rozpoznania powództwa wniesionego przez organy francuskie przeciwko spółkom z siedzibą w Belgii w celu stwierdzenia istnienia zarzucanych praktyk ograniczających konkurencję stosowanych wobec dostawców mających siedzibę we Francji, wymierzenia za nie sankcji i zobowiązania do ich zaniechania.

Istotne argumenty stron w postępowaniu głównym dotyczące posiadania przez powództwo wytoczonego przez ministra charakteru cywilnego i handlowego w rozumieniu rozporządzenia Bruksela I bis

- 7 Zdaniem Eurelec charakter i przedmiot powództwa ministra, jak również środki dowodowe stosowane przez tego ministra na poparcie owego powództwa, mogą spowodować wyłączenie niniejszego postępowania z zakresu stosowania rozporządzenia Bruksela I bis. W tym względzie przypomina ona, że nawet gdyby przepis prawa krajowego mający zastosowanie do istoty sporu został uznany za przepis wymuszający swoje zastosowanie, nie może on stanowić podstawy jurysdykcji międzynarodowej sądów francuskich.
- 8 Spółki Eurelec i Scabel, podnosząc, że pojęcie „spraw cywilnych i handlowych” w rozumieniu art. 1 rozporządzenia Bruksela I bis nie może być interpretowane poprzez odesłanie do prawa krajowego państwa członkowskiego, utrzymują, że powództwo ministra – ze względu na swój charakter i przedmiot – wchodzi w zakres wykonywania prerogatyw władzy publicznej przejawiających się w wykonywaniu uprawnień wykraczających poza normy prawa powszechnego mające zastosowanie w stosunkach między jednostkami, a zatem spór nie należy do zakresu spraw cywilnych i handlowych.
- 9 Ich zdaniem nałożenie grzywny o charakterze cywilnoprawnym (fr. amende civile) nie może być mylone z przyznaniem jednostkom uprawnieniem do dochodzenia odszkodowania za szkodę, którą poniosły bezpośrednio, zaś minister posługuje się dowodami uzyskanymi w ramach wykonywania prerogatyw władzy publicznej, w niniejszym przypadku wizyt i czynności zajęcia w pomieszczeniach ACDLEC i grupy GALEC na podstawie art. L 450–4 kodeksu handlowego, podczas gdy uprawnienia proceduralne przyznane na podstawie art. 145 code de procédure civile (kodeksu postępowania cywilnego) osobom prywatnym nie powinny być traktowane w ten sam sposób co uprawnienia dochodzeniowe, jakimi dysponuje władza publiczna. W tym względzie podnoszą one, że każda osoba fizyczna lub prawna, nawet prawa publicznego, może działać na podstawie art. 145 kodeksu postępowania cywilnego, co nie ma miejsca w przypadku art. L 450–4 kodeksu handlowego. Ponadto nie stanowi czynu zabronionego fakt sprzeciwienia się przeprowadzeniu środka dowodowego in futurum zarządzonego przez sąd na podstawie art. 145 kodeksu postępowania cywilnego, podczas gdy każdy sprzeciw wobec wizyt i czynności zajęcia przez dyrekcję generalną ds. konkurencji, konsumentów i zwalczania nadużyć finansowych ministerstwa gospodarki i finansów stanowi czyn zabroniony sprzeciwu wobec dochodzenia (art. L 540–8 kodeksu handlowego).
- 10 Spółka Eurelec przypomina również, że w wyroku z dnia 6 lipca 2016 r. w sprawie nr 15–21.811 Cour de cassation (sąd kasacyjny) uznał, iż powództwo ministra – ze względu na swój charakter i przedmiot – należy do zakresu prerogatyw władzy publicznej zastrzeżonych dla ministra.

- 11 Zdaniem ministra jego żądania są objęte przedmiotowym zakresem stosowania rozporządzenia Bruksela I bis i nie występuje żadna trudność związana z dokonaniem wykładni ani poważne wątpliwości, które uzasadniałyby wystąpienie z pytaniem prejudycjalnym w świetle odpowiedzi udzielonych w wyroku z dnia 16 lipca 2020 r., *Movic i in.* (C-73/19, EU:C:2020:568), uważa on, że nie wykazano, jaką użyteczność miałyby to odesłanie, skoro zarzucany brak możliwości zastosowania wspomnianego rozporządzenia nie sprawia, iż jurysdykcję ma sąd zagraniczny.
 - 12 Minister podnosi, że – jak wskazał Trybunał w wyroku z dnia 16 lipca 2020 r., *Movic i in.* (C-73/19, EU:C:2020:568) – „obrony interesu ogólnego nie można mylić z wykonywaniem prerogatyw władzy publicznej”, że przepisy art. L 442–6 ust. 1 pkt 2 kodeksu handlowego mają charakter bezwzględnie obowiązujący, ponieważ dotyczą ochrony francuskiego gospodarczego porządku publicznego i że działa on w obronie interesu ogólnego w celu uzyskania zasądzenia grzywny o charakterze cywilnoprawnym. Jego zdaniem, skoro przedmiotem jego skargi jest obrona francuskiego gospodarczego porządku publicznego, jest rzeczą naturalną, że rozpoznanie tego powództwa jest zastrzeżone dla sądu francuskiego, jak wskazał Cour de cassation w ww. wyroku z dnia 6 lipca 2016 r.
 - 13 Jeśli chodzi o korzystanie z przysługujących mu uprawnień dochodzeniowych, uważa ono za konieczne odróżnienie etapu dochodzenia od etapu postępowania sądowego i utrzymuje, że kryterium stosowania rozporządzenia Bruksela I bis jest sposób posłużenia się tymi dowodami, a nie sposób ich gromadzenia. Powołuje się on w tym względzie na opinię rzecznika generalnego M. Szpunara w sprawie *Movic i in.* (C-73/19, EU:C:2020:297, pkt 59), dodając, że w sprawie *Movic* wykonywanie przez państwowe organy kontroli uprawnień dochodzeniowych, poprzez które dokonują one ustaleń stanowiących podstawę ich powództwa, nie przeszkodziło w stosowaniu rozporządzenia Bruksela I bis. Zauważa on, że sąd orzekający w przedmiocie tych dowodów nigdy nie stwierdził braku swojej jurysdykcji, nawet jeśli chodziło o spółki zagraniczne, takie jak w sprawach *Apple*, *Expédia* czy też *Booking*, oraz że zróżnicowanie stosowania rozporządzenia w zależności od charakteru dowodu nie byłoby spójne.
- Wreszcie dodaje on, że wytoczone przez niego powództwo wpisuje się w stosunek równości z pozwanymi, ponieważ podlega przepisom kodeksu postępowania cywilnego, które mają zastosowanie do wszystkich stron postępowania, wraz ze wszystkimi związanymi z tym gwarancjami, oraz że kwalifikacja naruszenia i ewentualnie nałożona sankcja podlegają suwerennej ocenie sądów rozpoznających sprawę.

Zwięzłe przedstawienie uzasadnienia odesłania prejudycjalnego

- 14 Minister opiera swoje powództwo na art. L 442–6 ust. I pkt 2 francuskiego kodeksu handlowego w brzmieniu sprzed zarządzenia nr 2019–359 z dnia 24 kwietnia 2019 r. w sprawie przekształcenia tytułu IV księgi IV kodeksu

handlowego, które w swoim art. 2 zastępuje ww. tytuły przepisami art. L 442–1 ust. I tego kodeksu.

- 15 Artykuł L 442–6 (dawny) kodeksu handlowego stanowi: „I. Przedsiębiorca prowadzący działalność wytwórczą, handlową, przemysłową lub ujętą w wykazie zawodów rzemieślniczych zobowiązany jest do poniesienia odpowiedzialności i naprawienia szkody, którą wyrządził czynem polegającym na:

[...]

2° narzuceniu lub próbie narzucenia partnerowi handlowemu zobowiązań powodujących znaczącą nierównowagę praw i obowiązków stron

[...]

III. Powództwo do właściwego sądu cywilnego lub handlowego może wnieść każda osoba, która wykaże interes, prokurator, minister właściwy ds. gospodarki lub prezes organu ochrony konkurencji, jeżeli w sprawach wchodzących w zakres jego kompetencji stwierdzi on praktykę, o której mowa w niniejszym artykule.

[...]”.

- 16 Spółki, przeciwko którym toczy się postępowanie, kwestionują jurysdykcję sądu francuskiego do rozpoznania powództwa ministra przeciwko dwóm spółkom prawa belgijskiego. W niniejszej sprawie chodzi zatem o ustalenie, czy sąd państwa członkowskiego ma jurysdykcję do rozpoznania powództwa wniesionego przez organy tego państwa przeciwko spółkom z siedzibą w innym państwie członkowskim w celu uzyskania stwierdzenia istnienia zarzucanych praktyk ograniczających konkurencję stosowanych wobec dostawców mających siedzibę w państwie członkowskim, w niniejszym przypadku we Francji, wymierzenia za nie sankcji i zobowiązania do ich zaniechania.
- 17 Czy znajduje zastosowanie rozporządzenie Bruksela I bis, które w art. 1 ust. 1 stanowi: „Niniejsze rozporządzenie ma zastosowanie w sprawach cywilnych i handlowych, niezależnie od rodzaju sądu. Nie obejmuje ono w szczególności spraw podatkowych, celnych, administracyjnych ani spraw dotyczących odpowiedzialności państwa za działania lub zaniechania w wykonywaniu władzy publicznej (acta iure imperii)”?
- 18 Zgodnie z orzecznictwem Trybunału (wyrok z dnia 16 lipca 2020 r., Movic i in., C-73/19, EU:C:2020:568), wykładni art. 1 ust. 1 rozporządzenia Bruksela I bis należy dokonywać w ten sposób, że zawarte w tym przepisie pojęcie „sprawy cywilne i handlowe” obejmuje spory między organami państwa członkowskiego a przedsiębiorcami mającymi siedzibę w innym państwie członkowskim, w ramach których organy te żądają tytułem głównym stwierdzenia istnienia naruszeń stanowiących w ocenie tych organów niezgodne z prawem nieuczciwe praktyki handlowe i nakazania ich zaniechania, a także, tytułem żądania dodatkowego, nakazania upublicznienia orzeczenia i nałożenia kary pieniężnej.

19 W wyroku Movic Trybunał stwierdził:

- w pkt 33, że pojęcie „spraw cywilnych i handlowych” należy traktować jako pojęcie autonomiczne, którego wykładni trzeba dokonywać w oparciu z jednej strony o cele i systematykę wspomnianego rozporządzenia, a z drugiej o zasady ogólne wynikające z całokształtu systemów prawa krajowego;
- w pkt 34, że konieczność zapewnienia prawidłowego funkcjonowania rynku wewnętrznego oraz konieczność uniknięcia, w celu zapewnienia zgodnego sprawowania wymiaru sprawiedliwości, wydawania w państwach członkowskich sprzecznych orzeczeń wymaga szerokiej wykładni pojęcia „spraw cywilnych i handlowych”;
- w pkt 35, że wielokrotnie orzekał, iż chociaż pewne spory między organem władzy publicznej a podmiotem prawa prywatnego mogą być objęte zakresem stosowania rozporządzenia Bruksela I bis, to inaczej jest w sytuacji, gdy organ władzy publicznej wykonuje swoje władztwo publiczne;
- w pkt 36, że wykonywanie prerogatyw władzy publicznej przez jedną ze stron sporu, z uwagi na wykonywanie przez nią uprawnień wychodzących poza zakres przepisów prawa powszechnego, obowiązujących w stosunkach między jednostkami wyklucza bowiem taki spór z zakresu „spraw cywilnych i handlowych” w rozumieniu art. 1 ust. 1 rozporządzenia Bruksela I bis;
- w pkt 37, że aby ustalić, czy dana sprawa wchodzi w zakres pojęcia „spraw cywilnych i handlowych” w rozumieniu art. 1 ust. 1 rozporządzenia Bruksela I bis, a w konsekwencji w zakres stosowania tego rozporządzenia, należy określić stosunek prawny istniejący między stronami sporu i jego przedmiot lub, alternatywnie, zbadać podstawę prawną i zasady regulujące wytoczenia powództwa;
- w pkt 57, że tylko wtedy, gdyby ze względu na korzystanie z określonych dowodów organ władzy publicznej nie znajdował się konkretnie w tej samej sytuacji co podmiot prawa prywatnego w ramach analogicznego sporu, należałoby przyjąć, że taki organ skorzystał w danej sprawie z prerogatyw władzy publicznej;
- w pkt 59, że z informacji, którymi dysponuje Trybunał, nie wynika, iż w ramach postępowania toczącego się przed sądem odsyłającym organy belgijskie w jakikolwiek sposób skorzystały z dowodów, które zostałyby uzyskane w ramach przysługujących im prerogatyw władzy publicznej, czego ustalenie należy w razie potrzeby do sądu odsyłającego.

20 Sąd odsyłający zastanawia się, czy rozwiązanie przyjęte w tym wyroku można zastosować do wniesionego przez ministra powództwa o stwierdzenie istnienia znaczącej nierównowagi [praw i obowiązków stron], którego celem jest stwierdzenie istnienia praktyki ograniczającej konkurencję. Uważa on, że aby odpowiedzieć na to pytanie, należy zbadać powództwo wniesione przez ministra

w szczególności przeciwko dwóm spółkom prawa belgijskiego z punktu widzenia francuskiego systemu.

- 21 Zgodnie z art. L 442–6 (dawny) kodeksu handlowego, choć poszkodowany może dochodzić naprawienia szkody spowodowanej przez rozpatrywane praktyki i żądać zaniechania praktyki lub stwierdzenia nieważności warunku umownego, to jedynie minister i prokurator mogą żądać zasądzenia od sprawcy praktyk grzywny o charakterze cywilnoprawnym.
- 22 Poza tym, że minister, który działa w interesie ogólnym, nie ma obowiązku wykazania interesu prawnego i przysługuje mu możliwość wytoczenia powództwa uznanego za autonomiczne zgodnie z ww. wyrokiem Cour de cassation z dnia 6 lipca 2016 r., może on korzystać ze swoich uprawnień dochodzeniowych.
- 23 W niniejszej sprawie minister przedstawia dowody, które zgromadził w pomieszczeniach ACDLEC i grupy GALEC na podstawie przepisów art. L 450–4 kodeksu handlowego, umożliwiających mu przeprowadzenie przez upoważnionych w tym celu pracowników urzędu ochrony konkurencji wizyt we wszystkich miejscach oraz zajęcie dokumentów i wszelkich nośników informacji. Zebrane w ten sposób dowody podlegają jednak zasadzie swobodnej kontradiktoryjności w sądowym postępowaniu cywilnym.
- 24 Dla porównania, w celu przeprowadzenia dowodu osoby prywatne korzystają nie z tych uprawnień, lecz ze środków dowodowych in futurum, które mogą zostać zarządzane na podstawie art. 145 kodeksu postępowania cywilnego na wniosek każdej osoby fizycznej lub prawnej, nawet prawa publicznego, takich jak nakaz przedstawienia dokumentów, opinia biegłego, zajęcie zabezpieczające przez komornika sądowego. Te środki dowodowe można uzyskać na wniosek, to znaczy w trybie niekontradiktoryjnym, gdy ich konieczność zostaje wykazana.
- 25 Ponadto nie stanowi czynu zabronionego fakt sprzeciwienia się przeprowadzeniu środka dowodowego in futurum zarządzanego na podstawie art. 145 kodeksu postępowania cywilnego, podczas gdy każdy sprzeciw wobec wizyt i czynności zajęcia przeprowadzanych przez uprawnionych do tego urzędników stanowi czyn zabroniony sprzeciwu wobec dochodzenia.
- 26 Sąd odsyłający zastanawia się zatem, czy – tak jak w niniejszej sprawie – w sytuacji gdy minister korzysta ze swych szczególnych uprawnień dochodzeniowych w celu wykazania istnienia praktyk powodujących znaczącą nierównowagę praw i obowiązków stron oraz zwraca się do sądu o nałożenie grzywny o charakterze cywilnoprawnym dla ich ukarania, korzysta on z prerogatywy władzy publicznej przy wnoszeniu swego powództwa, co powoduje wyłączenie tego powództwa z zakresu stosowania rozporządzenia Bruksela I bis jako nieobjętego zakresem pojęcia spraw cywilnych i handlowych.
- 27 Tak więc z uwagi na specyfikę powództwa ministra we francuskim porządku prawnym istnieją uzasadnione, mogące uzasadnić odesłanie prejudycjalne przewidziane w art. 267 TFUE, wątpliwości co do tego, czy powództwo takie jak

wytoczone przez ministra w niniejszej sprawie jest objęte przedmiotowym zakresem stosowania rozporządzenia Bruksela I bis, mającego zastosowanie w „sprawach cywilnych i handlowych”.

- 28 Sąd odsyłający zawiesza postępowanie i zwraca się do Trybunału Sprawiedliwości z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy »sprawy cywilne i handlowe« zdefiniowane w art. 1 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych należy interpretować w ten sposób, że obejmują one swym zakresem stosowania powództwo – i wydane w jego wyniku orzeczenie sądowe –, wniesione (i) przez francuskiego ministra gospodarki i finansów na podstawie art. L 442–6 ust. I pkt 2° (dawny) francuskiego kodeksu handlowego przeciwko belgijskiej spółce, (ii) w celu doprowadzenie do stwierdzenia istnienia praktyk ograniczających konkurencję, zobowiązania do ich zaniechania oraz do zasądzenia od podmiotu, któremu praktyki te są zarzucane, grzywny o charakterze cywilnoprawnym, (iii) na podstawie dowodów uzyskanych w ramach wykonywania przez ministra jego szczególnych uprawnień dochodzeniowych?”